

IKÄÄNTYNEIDEN PERHEHOIDON TOIMINTAOHJE

Kempeleen kunta

Sisällys

1 PERHEHOITO	4
1.1 Perhehoidon lainsäädäntö ja muu sääntely	4
1.2 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite	5
1.3 Perhehoidon organisaatio Kempeleessä	6
1.4 Ikääntyneiden perhehoitomuodot	6
1.5 Perhehoidon ja omaishoidon välinen ero	7
2 PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMISEN EDELLYTYKSET	7
2.1 Perhehoitaja ja perhe	7
2.2 Perhehoitaja	7
2.2.1 Kuka voi toimia perhehoitajana?	8
2.2.2 Perhehoitajana toimimisen ehdottomat esteet	8
2.2.3 Perhehoitajan valmiudet	8
2.2.4 Ennakkovalmennus	9
2.3 Perhekoti	9
2.3.1 Hoidettavien määrä perhehoidossa	10
2.3.2 Perhekodin turvallisuudelle asetetut vaatimukset ja lääkehoito	10
3 PERHEHOIDON ASIAKKAAKSI HAKEUTUMINEN	10
3.1 Perhehoitoon hakeutuminen	10
3.2 Perhehoidossa oleminen ja eläminen	11
3.3 Perhehoidon asiakkaan oikeus yksityisyyteen	11
4 PERHEHOITOA MÄÄRITTÄVÄT SUUNNITELMAT JA SOPIMUKSET	12
4.1 Hoito- ja palvelusuunnitelma	12
4.2 Toimeksiantosopimus	12
4.2.1 Toimeksiantosopimuksen sisältö	12
4.2.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	13
5 PERHEHOIDON ASIAKASMAKSUT	13
5.1 Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan ikääntyneen asiakasmaksu	14
5.2 Lyhytaikaisessa ja osa-aikaisessa olevan ikääntyneen asiakasmaksu	14
6 PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET	14
6.1 Hoitopalkkio	15
6.2 Kulukorvaus	15
6.3 Käynnistämiskorvaus	16
6.4 Oman auton käyttö ja kilometrikorvaukset	18

6.5 Perhehoidon maksut keskeytyksen ja perhehoitajan vapaapäivien ajalta	18
6.5.1 Perhehoitajan sairastuessa.....	18
6.5.2 Keskeytys hoitajasta riippumattomasta syystä	18
6.5.3 Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin	19
6.6 Perhehoitajan verotus	19
7 PERHEHOITAJAN SIIAISJÄRJESTELYT.....	20
7.1 Perhehoitajan vapaapäivät ja niiden osalta maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset	20
7.2 Sijaishoitaja.....	20
8 PERHEHOITAJAN ELÄKETURVA JA VAKUUTUKSET	21
8.1 Eläketurva	21
8.2 Vakuutus	22
9 PERHEHOITAJAN TUKI	23
9.1 Perhehoitajan täydennyskoulutus ja työnohjaus.....	24
9.2 Vertaisryhmätoiminta ja virkistys.....	24
9.3 Yhteistyö	24
9.4 Hyvinvointi- ja terveystarkastukset	24
10 PERHEHOIDON VALVONTA.....	24
10.1 Perhehoidon ohjaus- ja valvontakäynnit.....	24
10.2 Kriisi- ja välivaltatilanteet	25
11 EDUNVALVONTA.....	25
12 SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS.....	26
12.1 Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto	26
12.2 Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus.....	26
13 HOIDETTAVAN KUOLEMA PERHEHOITOKODISSA	27
14 ASIAKIRJOJEN SÄILYTTÄMINEN	27
15 VALITUS- JA VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET	27
16 TOIMINTAOHJEEN VOIMAANTULO	27

1 PERHEHOITO

Kempeleen kunnan perhehoidon toiminta perustuu perhehoitoa koskeviin lakeihin ja tähän toimintaohjeeseen. Tämä toimintaohje on hallinnollinen päätös toteuttaa ikäihmisten toimeksiantosuhteista perhehoitoa.

Toimintaohjeen tavoitteena on luoda perhehoidon toimintatapa sekä toteuttaa, lisätä ja kehittää perhehoitoa. Perhehoidon toimintaohje palvelee perhehoidon kaikkia sopijaosapuolia eli perhehoitoon tulevaa ja perhehoidossa olevaa henkilöä, toimeksiantajaa (kuntaa) sekä perhehoitajaa.

Perhehoidosta säädetyn lain tarkoituksena on turvata hoidettavalle perheenomainen ja hoidettavan tarpeen mukainen perhehoito. Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan. Perhehoidon vahvuuksia ovat muun muassa pysyvät ihmissuhteet, jatkuvuus ja koti ympäristönä. Perhehoidossa on mahdollista antaa yksilöllistä huolenpitoa, sillä ryhmän koko on pieni ja hoitaja on sama. Lakia sovelletaan henkilön hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämiseen perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Jollei toisin säädetä, se mitä laissa säädetään perhehoidosta, koskee myös ammatillista perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) 7§:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa. Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Kunta tai kuntayhtymä tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa. (Perhehoitolaki 1-3§ (263/2015).

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa toimeksiantaja (kunta tai kuntayhtymä) on vastuussa perhehoidosta ja sen järjestämisestä. Toimeksiantajan eli kunnan (tai kuntayhtymän) hyväksymä perhehoitaja ja kunta (tai kuntayhtymä) tekevät toimeksiantosopimuksen jokaisen perhehoitoon tulevan henkilön osalta erikseen. Perhehoito voi olla pitkä- tai lyhytaikaista tai osavuorokautista perhehoitoa. Toimeksiantosuhteinen perhehoito ei ole yritystoimintaa.

1.1 Perhehoidon lainsäädäntö ja muu sääntely

Perhehoitoa säätelevät muun muassa:

Perhehoitolaki (263/2015)
 Laki perhehoitolain muuttamisesta (510/2016)
 Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
 Hallintolaki (434/2003)
 Kotikuntalaki (201/1994)
 Tietosuojalaki (516/2004)
 Henkilötietolaki (523/1999)
 Laki omaishoidon tuesta (937/2005) ja muutos (318/2011)
 Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)
 Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
 Laki (734/1992) ja asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (912/1992)
 Laki holhoustoimesta (442/1999)

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista (980/2012)

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987)

Vammaispalveluasetus (Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (759/1987)

Laki vammaisuuksista (570/2007)

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)

1.2 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite

Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista annetun lain (980/2012) tavoitteena on muun muassa varmistaa, että ikääntyneet saavat yksilöllistä ja tarpeittensa mukaista hoitoa ja huolenpitoa. Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia. Pitkääkaista laitoshoidoa voidaan toteuttaa ainoastaan siinä tapauksessa, kun siihen on lääketieteelliset perusteet tai se on iäkkään henkilön arvokkaan elämän ja turvallisen hoidon kannalta muuten perusteltua. Hoitojärjestelyjen on oltava turvallisesti pysyvää.

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, hoivan tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hänen kotinsa ulkopuolella perhehoitajan yksityisessä kodissa tai perhehoidossa olevan kotona. Perhehoito on yksi vaihtoehto ikääntyneen hoidon ja asumisen järjestämiseksi. Perhehoito sopii ikääntyneille, jotka eivät tarvitse säännöllisesti ympärivuorokautista hoitoa. Perhehoitoon tulevan ikääntyneen tulisi kuitenkin fyysiseltä toimintakyvyltään olla sellainen, että hänen avuntarpeensa on pääasiallisesti mahdollista vastata yhden avustajan toimesta. Muistisairaille ja turvattomuutta kokeville ikääntyneille perhehoito on mahdollinen vaihtoehto.

Perhehoito on myös vaihtoehto omaishoitajien vapaiden järjestämiseksi. Omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) tavoitteena on tukea omaishoitajien jaksamista parantamalla heidän mahdollisuuksia lakisääteisten vapaiden sekä muiden vapaapäivien ja virkistysvapaiden pitämiseksi. Omaishoidon tuesta annettuun lakiin on lisätty säädös, joka mahdollistaa omaishoidon vapaan tai muun poissaolon aikaisen sijaishoidon järjestämisen tehtävään soveltuvan henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen perusteella, mikäli omaishoitaja siihen suostuu ja järjestely on omaishoidossa olevan henkilön edun mukainen. Omaishoidettavan henkilön mielipide on myös huomioitava tällaisen sijaishoidon järjestämisessä.

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus hoitoon perheessä ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuutta ja toimintakyvyn ylläpitoa. Perhehoidettavalla on muihin perhekodin jäseniin tasavertainen asema.

Perhehoito perustuu aina ikääntyneen tai hänen laillisen edustajansa suostumukseen. Perhehoidon järjestämisen lähtökohtana ovat ikääntyneen tarpeet. Suunnitteluvaiheessa ikääntyneelle, hänen omaisilleen ja perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus tutustua toisiinsa. Kunta tekee perhehoitoon sijoittamisesta hallinnollisen päätöksen. Perhehoito sijoittuu hoitomuotona kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoidon välimaastoon tarjoten kodinomaisen, yksilöllisen hoidon ja hoivan perhehoitajan kodissa. Perhehoito takaa yöaikaisen läsnäolon, mikä luo turvallisuutta.

1.3 Perhehoidon organisaatio Kempeleessä

Perhehoidon vastuuhenkilönä toimii ympärivuorokautisesta asumispalvelusta vastaava palveluohjaaja. Hän vastaa pitkäaikaiseen ja lyhytaikaiseen perhehoitoon sijoittamisesta. Palveluohjaaja vastaa myös toimeksiantosopimuksista. Kotihoidon johtaja vastaa perhehoitajien ja perhehoitokotien hyväksymisestä.

Perhehoitolain 15 §:n mukaan perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten oma vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää. Kempeleen kunnassa vastuutyöntekijänä toimii asumispalveluista vastaava palveluohjaaja.

Toimeksiantosopimus voidaan tehdä vasta perhehoitajan suoritettua lakisääteisen ennakkovalmennuksen, johon liittyy soveltuvuusarviointi ja kotikunnan antama lausunto soveltuvuudesta perhehoitajaksi. Ennakkovalmennus sisältää myös kotikäynnin perheeseen.

Palveluohjaaja ja kotihoidon johtaja vastaavat perhehoidon 1) kehittämisestä, 2) perhehoitajien täydennys- ja lisäkoulutuksen järjestämisestä, 3) perhehoitajien rekrytoinnin ja valmennuksen järjestämisestä, 4) perhehoitajien tehtävien jaksamiseen ja tukemiseen liittyvistä keinoista, 5) turvallisuudesta ja 6) tiedottamisesta.

Perhehoidon ajankohtaiset ja yhteiset asiat kootaan, valmistellaan ja käsitellään SAP-työryhmässä. Perhehoidon vastuuhenkilö 1) valmistelee perhehoitoon sijoituksen ja perhehoidon suunnitelman, 2) tukee, ohjaa ja valvoo perhehoitoa, 3) ylläpitää tietoja perhehoidon käytöstä, 4) seuraa ja arvioi perhehoitoa yhteistyössä perhehoitajan kanssa, 5) vastaa perhehoidon perehdyttämisestä ja tiedottamisesta, 6) järjestää perhehoidossa olevien henkilöiden tilapäishoidon, 7) kohtaa perhehoitajat säännöllisesti.

Palveluohjaaja toimii perhehoidon yhdyshenkilönä, huolehtii perhehoidon laadun arvioinnista ja kehittämisestä, kokoaa ja suunnittelee perhehoitajien täydennys- ja lisäkoulutussuunnitelman, vastaa perhehoidon ajankohtaisten asioiden tiedottamisesta, perhehoitajien valmennuksiin liittyvien asioiden suunnittelusta ja perhehoitajien rekrytointisuunnitelman laatimisesta ja toteutuksesta.

Kotihoidon johtaja vastaa perhehoidon taloudesta. Hän kokoaa esitykset perhehoitajien palkkioista, maksukorvauksista ja perhehoidon asiakasmaksuista kunnanhallitukselle sekä huolehtii perhehoidon hallinnollisen toimintaohjeeseen liittyvien asioiden päivittämisestä.

1.4 Ikääntyneiden perhehoitomuodot

Ikääntyvien perhehoitoa tarjotaan yksilöllisiin hoito- ja palvelusuunnitelmiin perustuvana joko jatkuvana tai lyhytaikaisena perhehoitona. Se on ikääntyvien tarpeista lähtevää joko ympärivuorokautista tai osavuorokautista perhehoitoa. Perhehoito sopii muun muassa silloin, kun ikääntyneen toimintakykyä heikentää esimerkiksi muistisairaus, iän tuoma hauraus tai turvattomuuden tunne. Perhehoito omaisten ja läheisten sekä kotihoidon palvelujen kanssa yhteistyönä toteutettuna on yksi hoidonporras ikääntyvien palveluissa.

Jatkuva perhehoito on pitkäaikaista ja toistaiseksi voimassaolevaa perhehoitoa. Sitä voidaan käyttää siinä tapauksessa, kun ikääntynyt ei enää selviydy kotona omaishoidon tai kotihoidon turvin, mutta ei kuitenkaan tarvitse säännöllistä valvontaa, ohjausta ja hoivaa.

Perhehoito on pitkäaikaista, kun toimeksiantosopimus kestää vähintään 3 kk ja hoitovuorokausia on vähintään 14 vrk kuukaudessa. **Tilapäisessä perhehoidossa** toimeksiantosopimus kestää alle 3 kk tai hoitovuorokausia on alle 14 vrk kuukaudessa. **Osavuorokautisessa perhehoidossa** hoitotunteja on päiväsaikaan enintään 8 tuntia tai yöaikaan enintään 12 tuntia. Perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon (esimerkiksi sairaus) ajaksi kunta voi järjestää **sijaishoidon** tekemällä toimeksiantosopimuksen perhehoitajakelpoisuuden täyttävän 21 vuotta täyttäneen henkilön kanssa tai muulla tavalla.

1.5 Perhehoidon ja omaishoidon välinen ero

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hänen omassa kodissa tai hänen oman kodin ulkopuolella yksityiskodissa. Hoidettavan kotona tapahtuva perhehoito on yleensä tilapäistä tai osavuorokautista hoitoa. Mikäli hoitajana toimii hoidettavan oma lapsi, vanhempi tai avio- tai avopuoliso, on hoito pääasiassa omaishoitoa. Omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä hoidettavan kotona omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

2 PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMISEN EDELLYTYKSET

2.1 Perhehoitaja ja perhe

Kempeleen kunta hyväksyy perhehoitajan sekä valvoo perhehoidon toimintaa. Kempeleen kunta sijoittaa uusia perhehoidettavia (ikäihmisiä) pääsääntöisesti Kempeleen kunnan alueelle, mutta perhekoti voi sijaita myös Kempeleen ulkopuolella. Sijoituksessa huomioidaan sijoitettavan omat toivomukset, hänen omaistensa ja läheistensä mielipide sekä perhehoitajan arvio omista valmiuksistaan.

2.2 Perhehoitaja

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa (Perhehoitolaki 263/2015, 6§). Perhehoitajalla tarkoitetaan perhehoitolaissa henkilöä, joka hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa kodissaan sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) tarkoitettua perhehoitoa.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan.

Perhehoitajuudesta kiinnostuneille on annettava riittävästi tietoa ja tukea ennen perhehoitajaksi ryhtymistä. Perhehoito on koko perheen asia ja se vaatii kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen. Perhehoitajaksi aikovan on käytävä ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä ennakkovalmennus. Eri-tyisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta. (Perhehoitolaki 263/2015).

2.2.1 Kuka voi toimia perhehoitajana?

- 1) Perhehoitaja on vastuullinen henkilö, joka voi tarjota perhehoidettavalle kodin ja sitoutuu tehtäväänsä.
- 2) Perhehoitaja on saanut ennakovalmennuksen ja hänellä on hyväksyvä arvio tehtävän edellyttämistä valmiuksista. Erityisistä syistä ennakovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluttua sijoituksen alkamisesta, esimerkiksi perhehoitajan ja hoidettavan välinen sukulaisuus huomioituna.
- 3) Perhehoitajana voi toimia parisuhteessa elävä tai yksinasuva.
- 4) Perhehoitajan terveydentila on hyvä. Perhehoitajaksi aikovalta pyydetään lääkärinlausunto, T-todistus terveydentilasta ennakovalmennuksen aikana. Perhehoitajalla ei voi olla sellaisia pitkäaikaisia sairauksia, jotka vaikeuttavat hoitotyötä.
- 5) Perheen kaikki jäsenet hyväksyvät perhehoidon ja perhehoidossa olevalla henkilöllä on perheessä tasavertainen asema muiden perheenjäsenten kanssa.
- 6) Perheenjäsenten ihmissuhteet ovat kunnossa ja perheen talous on vakaa.
- 7) Perhe on yhteistyökykyinen. Yhteistyötahoja ovat perhehoidettavan lähiomaiset ja muut yhteistyötahot. Jos perhe on jo toiminut perhekotina, yhteistyötahoilta pyydetään lausunto.
- 8) Perhehoitajana ei pääsääntöisesti voi toimia hoidettavan henkilön oma lapsi, vanhempi, avo- tai aviopuoliso.

2.2.2 Perhehoitajana toimimisen ehdottomat esteet

Perhehoitajana ei voi toimia henkilö, jolla esimerkiksi:

- 1) perheessä käytetään fyysisiä rajoitusmenetelmiä, jotka eivät ole asukkaan edun mukaisia,
- 2) on fyysinen pitkäaikais sairaus, jonka ennustetaan aiheuttavan toimintakyvyn laskua,
- 3) on mielenterveydenhäiriöitä tai sairauksia,
- 4) on päihdeongelmia,
- 5) on taloudellisia vaikeuksia,
- 6) puoliso tai joku muu perheenjäsen vastustaa ennakovalmennukseen tuloa tai sijoitusta,
- 7) on perheen elämään ja arkeen voimakkaasti vaikuttava elämäntilanne tai
- 8) on hylkäävä arvio ennakovalmennuksesta

2.2.3 Perhehoitajan valmiudet

Perhehoitajan ennakovalmennusvastuu on Kempeleen kunnalla. Valmennus auttaa tekemään tietoisempaa päätöstä perhehoitajaksi ryhtymisestä ja antaa valmiuksia toimia perhehoitajana.

Valmennuksen tavoitteena on taata perhehoidon hyvä laatu kouluttamalla ja valmentamalla perheitä, taata perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus päästä valmennettuihin perheisiin. Valmennuksen tavoitteena on turvata perhehoitajalle riittävä koulutus ja valmennus perhehoitotyöhön, jotta perhehoitoa ohjaavat arvot, toimintaperiaatteet ja laatuvaatimukset toteutuvat käytännössä.

Ikääntyvien perhehoitajalla tulee olla valmiudet ymmärtää ikääntyvän elämäntilannetta ja sen mukanaan tuomia erityistarpeita. Perhehoitajalla tulee olla valmiudet ohjata ja tukea hoidettavaa, tukea

hoidettavan ja hänen läheistensä suhdetta ja yhteydenpitoa. Perhehoitaja sitoutuu, kunnioittaa ja kohtelee ikääntyvää sijoitettua perheenjäsenenä ja tekee yhteistyötä hoidettavan asioissa.

2.2.4 Ennakovalmennus

Perhehoitolain mukaan perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava ennen tehtävään ryhtymistä ennakovalmennus. Ennakovalmennus on mahdollista suorittaa vuoden sisällä aloittamisesta, mikäli siihen on erityinen peruste. Ennakovalmennus tulee suorittaa ennen toimeksiantosopimusta. Valmennuksen keskeisenä tehtävänä on selvittää perhehoitajaksi aikovan soveltuvuus tehtävään. Perheen molempien puolisoiden on suotavaa osallistua ennakovalmennukseen.

Ennakovalmennuksen tulee vastata niitä tehtäviä, joita perhehoitajalta edellytetään. Ikäihmisten erityistarpeet ja hoitajan osaaminen ovat valmennuksessa huomioitavia tekijöitä. Laadukas perhevalmennus on prosessimaista ja koulutus on riittävää sekä kestoaltaan että määrältään. Valmennuksen tulee sisältää valmennuksen jälkeisen arviointimenetelmän sekä kirjallisen arvioinnin perhehoitajan valmiuksista ja edellytyksistä tehtävässä toimimiseen. Valmennuksen tulee sisältää perhehoitajan asemaa ja velvollisuuksia sekä lainsäädäntöä koskevan osuuden. Ennakovalmennus sisältää myös kotikäynnin perhehoitajaksi aikovan perheeseen.

Ikääntyneiden perhehoitajan valmennuksen tavoitteena on:

1. taata jokaiselle ikääntyvälle tasavertainen mahdollisuus päästä hyvin valmentautuneeseen perheeseen,
2. antaa ikääntyvien perhehoitajuutta harkitseville mahdollisuus saada ennalta riittävästi tietoa tehtävästä, jotta he voivat tehdä oikeaan tietoon perustuvan päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä,
3. taata ikääntyvälle hyvä hoito ja huolenpito niin, että perhehoitajalla on riittävät tiedot ja taidot vastata ikääntyvän yksilöllisiin tarpeisiin ja tehdä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa ikääntyvän hoitoon liittyvissä asioissa.

2.3 Perhekoti

Perhekodilla tarkoitetaan perhehoitolaissa (263/2015) tarkoitettua kunnan (tai kuntayhtymän) hyväksymää yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014). Kempeleen kunta toteuttaa vain toimeksiantosopimussuhteista ikääntyvien perhehoitoa. Toimeksiantosopimussuhteen perhekodin ja perhehoitajan hyväksyy Kempeleen kunta, ja Kempeleen kunta myös valvoo perhekodin toimintaa.

Perhekodin tulee olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan sopiva siellä annettavalle hoidolle ja huolenpidolle. Kunnan (tai kuntayhtymän) on sosiaalihuoltolaissa tarkoitetun perhekodin sopivuutta harkitessaan kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitoa antavan henkilön mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja tyydyttää perhehoitoon sijoitettavan asiakkaan tarpeet henkilön edunmukaisesti. On myös kiinnitettävä huomiota perhehoitoa antavan henkilön yhteistyökykyyn kunnan tai kuntayhtymän ja perhehoitoon sijoitettavan henkilön läheisten henkilöiden kanssa. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan henkilön ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.

2.3.1 Hoidettavien määrä perhehoidossa

Perhehoidossa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää (4) henkilöä, jolloin hoitajalta ei edellytetä varsinaista hoiva-alan koulutusta. Perhekodissa saadaan hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta (6) henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joilla on perhehoidon ennakkovalmennus taustalla ja toisella perhehoidon hoito- ja hoivatehtäviin osallistuvista on tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus hoito- tai kasvatustehtävistä. (Perhehoitolaki 263/2015).

Perhehoitajalla on ilmoitusvelvollisuus sijoittavaan kuntaan (tai kuntayhtymään) perhetilanteessa tapahtuvista muutoksista.

2.3.2 Perhekodin turvallisuudelle asetetut vaatimukset ja lääkehoito

Pelastuslain (379/2011) sekä valtioneuvoston asetuksen pelastustoimesta (407/2011) mukaan asuinrakennuksiin, joissa on enemmän kuin kolme asuinhuoneistoa, on laadittava pelastussuunnitelma. Mainittu lainsäädäntö ei siis koske toimeksiantosuhteista perhekotia, jossa koti on perhehoitolain 2 §:n mukaan yksityiskoti. Mainitussa pykälässä (2§) ja sosiaalihuoltoasetuksessa (12§) on myös kriteerit kodin hyväksymiselle. On kuitenkin suositeltavaa tehdä kodin hyväksymisessä ja turvallisuusasioissa yhteistyötä muiden kunnan viranomaisten (palokunta, poliisi). Perhehoitoliiton valmennusmateriaaliin liittyy kodin toimivuuteen ja turvallisuuteen liittyvä arviointilomake.

Perhekoti on tarkoituksenmukainen, kodikas, viihtyisä ja siellä on myönteinen ilmapiiri. Perhekoti on olosuhteiltaan, rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan turvallinen ja annettavalle hoidolle sopiva ja siellä on turvallista asua. Perhehoitaja vastaa kodin turvallisuudesta myös poikkeusolojen aikana ja hän on velvollinen tekemään paloviranomaisten ja perhehoidon vastuuhenkilön esittämät mahdolliset turvallisuuteen liittyvät korjaustoimenpiteet sovitun ajan puitteissa. Perhehoitoa antavaan perhekotiin laaditaan turvallisuusselvitys ja pelastussuunnitelma yhdessä perheen, perhehoidon vastuuhenkilön ja paikallisen paloviranomaisen kanssa.

Perhehoitajien ennakkovalmennuksessa käydään läpi lääkehoidon toteuttamisen periaatteet.

3 PERHEHOIDON ASIAKKAAKSI HAKEUTUMINEN

3.1 Perhehoitoon hakeutuminen

Perhehoidon asiakkaaksi hakeudutaan perhehoidon lomakkeella, joita saa kunnan www-sivuilta, ikääntyvien palveluista ja palveluohjaajilta. Perhehoitoa tarjotaan asiakkaalle palvelumuotona silloin, kun se on asiakkaan kannalta perusteltua.

Ennen perhehoidon aloittamista palveluohjaaja arvioi asiakkaan palvelutarpeen ja soveltuvuuden perhehoitoon. Ikääntyneen perhehoidon hakemus käsitellään SAP-työryhmässä. Perhehoidon myöntämisen perusteena on ikääntyneen toimintakyvyn alentuminen, jota arvioidaan käyttäen apuna muun muassa RAI-indeksiä ja MMSE-muistitestiä kuitenkin ikääntyneen kokonaistilanne huomioimalla. Perhehoito soveltuu esimerkiksi niille ikäihmisille, joilla omasta asunnosta muuton syynä

ovat turvattomuus, raihnaisuus, mielenterveydelliset ongelmat tai alkava/keskivaikea muistisairaus. Perhehoitoon tulevan ikäihmisen tulisi kuitenkin selvittää yöt ilman säännöllistä avun tarvetta ja hänen avuntarpeeseensa on mahdollista vastata pääsääntöisesti yhden ihmisen avulla. Perhehoito voidaan myöntää myös muista syistä harkintaa käyttämällä.

Palveluohjaaja arvioi myös perhehoidon soveltuvuuden rajoitteet, sillä perhehoitoon sijoittamisen on oltava asiakkaan hoivan ja perhehoidon toteutuksen osalta turvallista ja tarkoituksenmukaista. Tässä yhteydessä tutustutaan jo alustavasti perhehoitopaikkaan. Laaditun tai päivitettävän hoito- ja palvelusuunnitelman pohjalta palveluohjaaja tekee hallintopäätöksen perhehoitoon sijoituksesta. Lopuksi kunnan edustajana palveluohjaaja tekee perhehoitajan kanssa toimeksiantosopimuksen.

Perhehoitoon ei kuitenkaan sovellu henkilö, joka

1. tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa,
2. valvoo öisin ja häiritsee muita,
3. tarvitsee säännöllisesti apua öiseen aikaan,
4. on aggressiivinen, eikä käyttäytymistä saada hallintaan niin, että perhehoitajan tai muiden perhekodissa asuvien henkilöiden turvallisuus voitaisiin turvata,
5. karkailee niin paljon, että valvonta on mahdotonta,
6. ei kykene liikkumaan itsenäisesti tai siirtymään itsenäisesti esim. pyörätuoliin,
7. on oikeustoimikelpoinen ja ymmärtää hoidontarpeensa, muttei itse halua vastaanottaa perhehoitoa,
8. ei sitoudu yhteistyöhön tai jonka omaiset eivät sitoudu yhteistyöhön tai
9. kuntoutuu niin, että perhehoidon tarve poistuu.

Asiakassijoitukset tapahtuvat ainoastaan Kempeleen kunnan järjestämänä. Mikäli asiakas tai hänen omaisensa ottaa yhteyttä perhehoitajaan, on perhehoitajan ohjattava ottamaan yhteys palveluohjaajaan.

3.2 Perhehoidossa oleminen ja eläminen

Perhehoitoa annetaan pääsääntöisesti henkilölle, jonka hoitoa, kasvatusta tai muuta huolenpitoa ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää hänen omassa kodissaan tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita hyväksikäyttäen, ja jonka ei katsota olevan laitoshuollon tarpeessa.

Hoito- ja palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan myös lääkehoidon toteuttamisesta. Perhehoidossa asiakkaille tarjotaan päivittäinen ruokailu valtakunnallisten ateriasuositusten mukaisella ateriarhythmillä. Erityisruokavalio tulee järjestää niitä tarvitseville asiakkaille. Perhehoidon asiakas saa Kempeleen terveyskeskuksesta hoitotarvikkeita hoitotarvikejakelun ohjeen mukaan. Kuljetuspalvelu myönnetään perhehoidon asiakkaille Kempeleen kunnanhallituksen vahvistamaan kuljetuspalveluohjeen mukaisesti.

3.3 Perhehoidon asiakkaan oikeus yksityisyyteen

Perhehoidossa hoidettavalla on oltava mahdollisuus omaan huoneeseen, jonka hän voi itse kalustaa ja sisustaa haluamallaan tavalla. Hoidettavalla on käytössään kaikki kodin yhteiset tilat kuten mui- lakin perhekodin asukkailla. Perhekodissa hoidettava on samantarvoisessa asemassa muiden perheessä asuvien ja olevien jäsenten kanssa.

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen tai hänelle nimetylle edunvalvojalle. Perhehoitaja ei toimi edunvalvojana.

4 PERHEHOITOA MÄÄRITTÄVÄT SUUNNITELMAT JA SOPIMUKSET

4.1 Hoito- ja palvelusuunnitelma

Jokaiselle jatkuvaan perhehoitoon sijoitetulle ikääntyneelle tehdään yksilöllinen hoito- ja palvelusuunnitelma, joka arvioidaan vähintään vuosittain tai tarpeen mukaan. Suunnitelma tehdään ja tarkistetaan yhteistyössä perhehoidon yhdys henkilön, asiakkaan ja hänen lähiomaisten, perhehoitajan sekä tarvittavien muiden perhehoitoon osallistuvien kanssa. Hoito- ja palvelusuunnitelma tulee laatia mielellään ennen perhehoidon aloittamista, mutta kuitenkin kuukauden kuluessa perhehoidon alkamisesta.

4.2 Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimus tehdään ennen perhehoitosijoitusta jokaiselle perhehoitoon sijoitetulle erikseen. Sopimuksen liitteeksi tulee asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelma. Toimeksiantosopimuksen allekirjoittavat molemmat puolisot, kun tarkoituksena on, että molemmat puolisot osallistuvat hoitoon. Sopimukseen liittyvistä asioista sovitaan kunnan ja perhehoitajan välisessä neuvottelussa. Toimeksiantosopimus on asiakirja, jossa perhehoitaja ja Kempeleen kunta sopivat hoitosuhteeseen liittyvät velvollisuudet ja oikeudet (Perhehoitolaki 263/2015).

Jatkuvassa perhehoidossa olevalle henkilölle toimeksiantosopimus voidaan tehdä toistaiseksi voimassa olevana. Lyhytaikaisessa perhehoidossa olevalle sopimus tehdään aina määräaikaiseksi. Sopimus tarkistetaan tilanteen muuttuessa ja sitä ei voi muuttaa yksipuolisesti. Tarkistamisesta käydään neuvottelu, kun toinen osapuoli sitä vaatii (Perhehoitolaki 263/2015). Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoja tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta (Perhehoitolaki 10§).

Sopimuslomakkeena käytetään Kempeleen kunnan perhehoidon toimeksiantosopimuslomaketta. Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhhteessa sopimuksen tehneeseen Kempeleen kuntaan. Sopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja ja perhehoidon vastuutyöntekijä. Sopimus tehdään toistaiseksi tai määräajaksi sovitusta päivästä alkaen.

4.2.1 Toimeksiantosopimuksen sisältö

- 1) Sopijaosapuolet
- 2) Sijoituksesta vastaava palveluohjaaja
- 3) Palkkion saaja
- 4) Perhehoitajalle maksettavan palkkion määrä ja suorittaminen
- 5) Perhehoidosta aiheutuvien kustannusten korvaaminen
- 6) Hoidon käynnistymisestä aiheutuvien kustannusten korvaaminen
- 7) Perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksaminen

- 8) Perhehoidossa olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuvien tukitoimien ja harrastustoiminnan aiheuttamien erityisten kustannusten korvaaminen
- 9) Perhehoidon arvioitu kesto
- 10) Perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta
- 11) Tiedot perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta, hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä sekä näiden toteuttamisesta
- 12) Toimeksiantosopimuksen irtisanominen
- 13) Muut perhekotiä ja perhehoitoa koskevat seikat
- 14) Perhehoitajan velvoitteet
- 15) Voimaantulo
- 16) Yhteistyö Kempeleen kunnan ja perhehoitajan kesken
- 17) Allekirjoitukset
- 18) Liitteet esim. hoito- ja palvelusuunnitelma

4.2.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Toimeksiantosopimuksen irtisanominen tehdään kirjallisesti. Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Lyhytaikaisessa / tilapäisessä perhehoidossa sopimukset ovat määräaikaista. Mikäli määräaikaisten toimeksiantosopimusten täytyy irtisanoa ennen sopimuksen päättymistä, noudatetaan kahden kuukauden irtisanomisaikaa. Perhehoitajasta johtuvasta muusta syystä tapahtuvan keskeytyksen vuoksi hoitopalkkiota ei makseta, esimerkiksi kun hoitaja kieltäytyy hoitamasta hoidettavaa, jolloin hoidettavalle joudutaan välittömästi etsimään uusi hoitopaikka.

Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan (tai kuntayhtymän) tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi.

Jos hoidettava asuu perheessä irtisanomisajan aikana, palkkio ja kulukorvaus maksetaan toimeksiantosopimuksen mukaisina. Jos hän ei asu perheessä, kulukorvausta ei makseta.

5 PERHEHOIDON ASIAKASMAKSUT

Perhehoito on sosiaalihuollon avopalvelua, mistä syystä asiakasmaksut saattavat määräytyä eri kunnissa eri perusteilla. Yleisenä periaatteena kuitenkin on, ettei asiakkaalta peritä perhehoidosta korkeampaa maksua kuin muista vaihtoehdoista. Perhehoidossa olevalta asiakkaalta ei peritä päälekkäin muita avohoidon palvelumaksuja esimerkiksi kotisairaanhoidonmaksua. Perhehoitajan vapaan johdosta asiakkaalle ei saa tulla lisäkuluja. Perhehoitajan vapaan ajalta voidaan periä korkeintaan perhehoidon asiakasmaksun suuruinen summa. Asiakasmaksu ei kuitenkaan saa ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuvia todellisia kustannuksia.

Asiakasmaksuasetuksen mukaan perhehoidon keskeytyessä yli viideksi päiväksi, ei kuukausimaksua peritä viisi päivää ylittävältä ajalta. Jos perhehoito keskeytyy lyhyemmäksi ajaksi kunnasta johtuvasta syystä tai palvelun saajan ollessa kunnallisessa laitoshoidossa, ei kuukausimaksua peritä

myöskään mainitun viiden päivän ajalta. Perhehoidon keskeytyksen jatkuessa koko kuukauden, maksua ei peritä lainkaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukaan asiakasmaksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Jos asiakas siirtyy perhehoidosta suoraan laitoshoitoon tai laitoksesta perhehoitoon, ei perhehoidon asiakasmaksua peritä siirtopäivältä.

5.1 Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan ikääntyneen asiakasmaksu

Ikääntyneiden perhehoito on sosiaalihuoltolain mukaista asumispalvelua ja asiakasmaksut määräytyvät sen mukaisesti. Pitkäaikaisesta perhehoidosta peritään säännöllisen kotihoidon maksujärjestelmän mukainen palvelumaksu, joka on 35 % asiakkaan nettotuloista, joista on vähennetty asiakasmaksuasetuksen 3 §:n mukainen tuloraja. Lisäksi asiakkaalta peritään ravintopäivän maksu (12,58 €/vrk) sekä ikääntyneiden perhehoidon perusmaksu (9,50 €/vrk). Ikääntyneiden perhehoidon perusmaksu sisältää asumiskustannukset sekä siivouksen, pyykkihuollon ja asumiseen kuuluvat yleiset aineet ja tarvikkeet.

Maksut kattavat vain perhehoitajan antaman palvelun, ruuan ja asumisen. Asiakas vastaa itse kaikista muista kustannuksista, eikä niistä myöskään makseta kulukorvausta perhehoitajalle. Perhehoidossa olevalta asiakkaalta ei peritä yhtä aikaa kotihoidon maksuja. Jos asiakas siirtyy perhehoidosta suoraan laitoshoitoon tai laitoksesta perhehoitoon, ei perhehoidon asiakasmaksua peritä siirtopäivältä.

Perhehoidossa olevalle ikääntyneelle on jätävä käyttörahaa 200 euroa kuukaudessa.

5.2 Lyhytaikaisessa ja osa-aikaisessa olevan ikääntyneen asiakasmaksu

Lyhytaikaisesta perhehoidosta voidaan periä lyhytaikaisen laitoshoidon maksu. Hoitopäivämaksun saa periä vain kerran kalenterivuorokaudelta. Jos asiakas siirtyy välittömästi toiseen laitokseen, lähettävä laitos ei saa periä maksua siltä päivältä, jona asiakas siirtyy.

Lyhytaikaisesta ja osa-aikaisesta perhehoidosta peritään kunnanhallituksen vahvistamat asiakasmaksut. Mikäli lyhytaikaista perhehoitoa järjestetään omaishoitajan vapaan ajaksi, peritään hoidosta omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajalta säädetty asiakasmaksu. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 1992/734).

6 PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta. Lisäksi perhehoitajalle voidaan maksaa käynnistämiskorvausta. Perhehoitajalle maksettavista hoitopalkkioista ja muista kustannuskorvauksista säädetään tarkemmin perhehoitolaissa (263/2015). Hoitopalkkioiden määrää tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Perhehoitajille maksettavia kulukorvauksia ja käynnistämiskorvauksia tulee perhehoitolain 19 §:n mukaan

tarkistaa kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin (lokakuu 1951=100) edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. Myös perhehoitolain 18 §:n mukaisen käynnistämiskorvauksen enimmäismäärää tulee tarkistaa elinkustannusindeksin pisteluvun muutosta vastaavasti.

Kempeleen kunnanhallitus vahvistaa perhehoidon maksut ja tasokorotukset.

6.1 Hoitopalkkio

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkiota, kulukorvausta ja matkakorvausta perhehoitolain ja kunnan linjausten mukaisesti. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta. Hoitopalkkiin vaikuttaa korottavasti perhehoidon vaativuus ja sitovuus (asiakkaan hoitoisuus). Asiakkaan hoidettavuus arvioidaan palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne; perhehoidon soveltuvuus asiakkaan palvelutarpeeseen nähden. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä. Kunta voi maksaa myös vähimmäismäärää suurempia hoitopalkkioita.

Perhehoitolain (263/2015) 16 §:n mukaisen hoitopalkkion vähimmäismäärä perhehoidossa olevaa henkilöä kohden on 1.1.2019 lukien 799,84 euroa kalenterikuukaudessa. Hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/06) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Tarkistus tehdään myös sellaisissa hoitopalkkioissa, jotka on sovittu hoitopalkkion vähimmäismäärää suuremmiksi, ja jotka perustuvat ennen tarkistusajankohtaa voimassa olleeseen toimeksiantosopimukseen.

Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan pitkäaikaisessa perhehoidossa kuukausiperusteisesti. Tilapäisessä perhehoidossa hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan jälkikäteen toteutuneiden hoitopäivien mukaan.

Perhehoitajan omassa kodissa annettava korkeimman maksuluokan mukainen pitkäaikainen perhehoito edellyttää perhehoitajan kotona olemista, jolloin hän ei voi käydä kodin ulkopuolella työssä. Jos puoliset ovat yhdessä perhehoitajina, palkkio voidaan maksaa molemmille jaettuna. Palkkion määrä perustuu hoitoon käytettyyn aikaan, hoidon vaativuuteen ja sitovuuteen. Lisäksi huomioidaan edellyttääkö työ perhehoitajalta erityisiä valmiuksia, kokemuksia, asiantuntemusta tai ammattikoulutusta. Hoitopalkkio on verotettavaa tuloa ja se kartuttaa eläkettä.

Perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio sovitaan toimeksiantosopimuksessa kutakin perhehoitoon sijoitettua henkilöä kohden erikseen. Tasokorotuksista päättää Kempeleen kunnan kunnanhallitus.

6.2 Kulukorvaus

Perhehoitajalle maksetaan korvaus perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista sekä hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista ellei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu.

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista sekä hoidon käynnistämisestä aiheutuvista todellisista kustannuksista maksaa Kempeleen kunta perhehoitajalle kulukorvausta. Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, koska se käsitellään työkorvauksena verotuksessa.

Perhehoitaja voi vähentää maksetun määrän verotuksessa tulonhankkimiskuluna. Perhehoitajan on suositeltavaa käydä verovirastossa selvittämässä ennakonpidätysprosenttinsa.

Perhehoitolaki (263/2015) oikeuttaa perhehoitajan saamaan vähintään laissa määritellyn kulukorvauksen. Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle maksetaan todellisten kustannusten mukainen korvaus (kulukorvaus). Kulukorvauksen vähimmäismäärä 1.1.2019 alkaen on 420,09 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kuukaudessa (Perhehoitolaki 17§). Kulukorvaus voidaan erityisestä syystä maksaa myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä. Kulukorvauksen määrää tarkistetaan kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. Tasokorotukset vahvistaa Kempeleen kunnan kunnanhallitus.

Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan henkilön ravinnosta, asumisesta, virkistys- ja harrastustoiminnasta, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset, jatkuvaluonteiset menot.

Mikäli perhehoidossa olevan henkilön tarpeista aiheutuu erityisiä kuluja, ne voidaan korvata perhehoitajalle erillisen sopimuksen mukaisesti. Toimeksiantosopimusta tehtäessä on selvitettävä, mitkä kulut sisältyvät kulukorvaukseen ja mitä tarkoitetaan erityisten kustannusten korvaamisella.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ikääntyneen

- ravintomenot
- tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata sekä pesuaineet ja henkilökohtaiset hygieniatuotteet
- asunnon käytöstä aiheutuvat menot kuten jätehuolto, sähkö ja vesi, lämmitys, kodin kiinteistön korjaus, kodin puhtaanapito ja irtaimiston kuluminen
- vaatteiden huollosta aiheutuvat kustannukset
 - vaatteiden hankintaan suositellaan käytettäväksi perhehoidossa olevan omia varoja
- ikääntyneiden perhehoidossa voidaan virkistys- ja harrastustoiminnasta aiheutuvien menojen korvaamisesta sopia toimeksiantosopimuksessa (esim. asiakkaalla on omia varoja, joista menot voidaan kustantaa)
- omalla autolla ajettujen perhehoitoon kuluvat tavanomaiset matkakulut.
- puhelinmaksut
- vakuutukset

Perhehoitaja tarjoaa normaaliin elämiseen liittyvät asiat, mutta perhehoidossa oleva henkilö voi halutessaan ostaa itselleen haluamiaan tarvikkeita, mm. erityisiä pesuaineita tms.

Perhehoitajalle maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset ilmoitetaan verotukseen tuloina. Jos kulukorvauksesta esitetään verottajalle selvitys, kulukorvaus vähennetään ansiotuloista.

6.3 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitolain (263/2015) mukaan uutta perhehoitosijoitusta käynnistettäessä hoitajalle voidaan maksaa hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista käynnistämiskorvausta.

Käynnistämiskorvaus on harkinnanvarainen etuus, jonka myöntämisestä päättää kotihoidon johtaja. Hankinnoista sovitaan kunnan perhehoidosta vastaavan palveluohjaajan ja perhehoitajan kanssa. Kustannuksista esitetään kirjallinen suunnitelma. Asiakaskohtaisilla päätöksillä tuetaan tarvittaessa hoidettavan tarpeista lähteviä tarkoituksenmukaisia kustannuksia myös sijoituksen aikana.

Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa toiminnan aloitusvaiheessa hoidon ja perhekodin käynnistämisen kannalta välttämättömät perhehoidossa olevan asiakkaan henkilökohtaiset ja yhteiseen talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla muun muassa asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, kalustaminen sekä mahdolliset vuodevaatteet.

Käynnistämiskorvauksena tehdyt hankinnat ovat kunnan omaisuutta, kunnes kuoleentumisaika (pääsääntöisesti neljä vuotta) on kulunut. Kunakin vuonna poistuu neljäsosa (25 %) hankinnan arvosta. Mikäli perhehoito päättyy lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan sopia osan takaisinmaksusta, esimerkiksi pyytää perhehoitajalta ostotarjous välineestä tai kuoleutumaton osa käynnistämiskorvauksesta peritään sijoittaneelle kunnalle. Näihin hankintoihin eivät kuulu hankinnat, joiden käyttöikä on 1-3 vuotta.

Käynnistämiskorvauksella tehtävät hankinnat kohdennetaan aina perhehoidossa olevaan henkilöön. Käynnistämiskorvauksia ei korvata asiakkaan omassa kodissa tapahtuvan perhehoidon johdosta. Asiakas on velvollinen huolehtimaan oman asunnon mahdollisista muutostöistä itse ja hyödyntää esimerkiksi kodin muutostöihin oikeuttavia tukimuotoja.

Asiakaskohtaisella päätöksellä tehdyt hankinnat ovat asiakkaan omaisuutta. Toimeksiantosopimuksen perusteella tehdyt hankinnat kuuluvat perhehoitajalle (esimerkiksi käynnistämiskorvauksella hankitut).

Käynnistämiskorvauksen määrää tarkistetaan kalenterivuositain elinkustannusindeksin vuosimuutoksen mukaisesti (Perhehoitolaki 263/2015). Käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä 1.1.2019 alkaen on 2 983,40 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti.

Käynnistämiskorvaus maksetaan jatkuvasta perhehoidosta pitkäaikaisen hoitosuhteen alussa. Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää kuuden (6) kuukauden kuluessa perhehoitosijoituksen tapahtuttua tai harkinnanvaraisesti asiakkaan toimintakyvyn heiketessä. Käynnistämiskorvauksesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa ja hankinnoista sovitaan aina etukäteen kunnan perhehoidon yhteyshenkilön kanssa. Laissa säädetty enimmäismäärä koskee pitkäaikaista perhehoitoa.

Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla esim. vammaisen tarvitsemat asunnon muutostyöt tai apuvälineet tulee ensisijaisesti hankkia vammaispalveluna tai lääkinnällisenä kuntoutuksena. Hankinnoista sovitaan perhehoidosta vastaavan palveluohjaajan ja perhehoitajan kesken toimeksiantosopimuksessa.

Perhehoidossa olevalla henkilöllä on oikeus kalustaa itse oma huoneensa omilla huonekaluillaan.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa enimmäismäärä (2 983,40 €) voidaan soveltaa koskemaan neljää hoidettavaa henkilöä. Käynnistämiskorvauksen saamisen ehdot ovat muuten samat kuin pitkäaikaisessa perhehoidossa. Pääsääntöisesti lyhytaikaisessa perhehoidossa ei makseta käynnistämiskor-

vauksia, vaan hoidossa olevien henkilöiden erityistarpeet huomioidaan jo perhehoitoa suunniteltaessa. Lyhytaikaisen perhehoidon käynnistyskorvauksen maksaminen harkitaan aina tapauskohtaisesti.

6.4 Oman auton käyttö ja kilometrikorvaukset

Perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoitotyöhön liittyvistä matkakuluista korvausta oman auton käytöstä sovittujen periaatteiden mukaisesti ja Kelan SV korvauksen mukaisesti. Perhehoitajalle aiheutuneet matkakulut oman auton käytöstä korvataan seuraavasti:

- perhehoitajien koulutuspäiville osallistumisesta aiheutuneet matkakulut
- erikseen sovittavat matkat esim. kuntoutuspalaveriin tms. osallistuminen
- asukkaan tilapäishoitoon vienti ja haku

Asiakkaan luona tapahtuvan perhehoidon tosiasialliset kilometrikorvaukset perhehoitajan kodin ja asiakkaan kodin välillä korvataan perhehoitajalle ennalta sovittujen perhehoitojaksos mukaisesti Kelan SV korvauksen mukaisesti. Yli 6 kk vanhoja matkakorvauksia ei korvata.

Sijoittava kunta ei vakuuta perhehoidossa olevaa henkilöä matkalla sattuneiden tapaturmien varalta.

6.5 Perhehoidon maksut keskeytyksen ja perhehoitajan vapaapäivien ajalta

6.5.1 Perhehoitajan sairastuessa

Kun perhehoitaja sairastuu, kunta maksaa hoitopalkkion Kelan sairausvakuutuspäivärahan omavastuuajalta. Muusta syystä tapahtuvan keskeytyksen vuoksi hoitopalkkiota ei makseta. Perhehoitajan sairauslomasta tulee olla lääkärintodistus. Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtäväänsä kunta järjestää tarvittaessa hoitoon sijoitetulle korvaavan hoidon. Kulukorvausta ei makseta siirtopäivää seuraavasta päivästä alkaen, mikäli hoidettava siirtyy perhehoitajan sairauden ajaksi toiseen hoitopaikkaan. Edellytyksenä sairausajan palkkionmaksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairasloman alkua. Mikäli hoito jatkuu perhehoidossa perhehoitajan vastuulla sairasloman ajan, on perhehoitaja oikeutettu saamaan sekä sairauspäivärahan, kulukorvauksen ja hoitopalkkion. Kela päättää kyseisessä tilanteessa sairauspäivärahan maksamisesta.

Jos hoidettavan hoito järjestyy perhehoidossa sairasloman riippumatta, kulukorvaus maksetaan perhehoitajalle täysimääräisenä. Perhekotiin tulevalle sijaiselle maksetaan tilapäisen perhehoidon palkkio. Lisäksi sijaiselle maksetaan matkakorvaus 0,35 euroa/km.

Kun tilapäinen perhehoitaja sairastuu, vastuutyöntekijän kanssa sovitaan poikkeusjärjestelyistä, esim. perhehoidettavan hoitojaksot suunnitellaan uudelleen. Hoitopalkkiota ja kulukorvausta ei makseta.

6.5.2 Keskeytys hoitajasta riippumattomasta syystä

Hoitopalkkio maksetaan perhehoitajalle toimeksiantosopimuksen irtisanomiskohdan mukaisesti.

Hoitopalkkion maksamisen edellytyksenä on, että hoitaja pitää yhteyttä esim. osastohoitojaksolla olevaan asiakkaaseen ja on yhteistyössä hoitopaikan kanssa. Hoidettavan asiakkaan paikalle ei ole myöskään sijoitettu uutta asiakasta. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Kulukorvaus maksetaan täysimääräisenä 14 vrk:n ajan/keskeytys. Kulukorvauksen maksaminen keskeytyy, jos hoidettavan yhdenjaksoinen poissaolo jatkuu yli 14 vrk.

Perhehoidon keskeytyessä hoitajasta riippumattomasta syystä tilapäisessä ja osavuorokautisessa perhehoidossa menetellään seuraavalla tavalla:

1. Jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta 3 vuorokautta tai yli 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta.
2. Jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta alle 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus suunnitellun hoitajakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta.

6.5.3 Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin

Perhehoitajan osallistuminen perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa sovittuihin tilaisuuksiin, kuten työnohjaukseen, koulutukseen tai vertaisryhmätoimintaan, ei vaikuta hänelle maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrään vähentävästi. Perhehoitaja ja perhehoidon vastuutyöntekijä sopivat perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon järjestämisestä kyseiselle ajalle.

6.6 Perhehoitajan verotus

Perhehoitajan veronalainen työkorvaus koostuu palkkioista, kulukorvauksista ja erityisten kustannusten korvauksista, joiden enimmäismäärästä toimitetaan ennakonpidätys, ellei perhehoitajaa ole merkitty ennakoperintärekisteriin. Perhehoitajan saamaa työkorvaukseen liittyvät matkakorvaukset eivät ole veronalaista tuloa. Perhehoitajan tulee hakea työkorvaukselle erillinen verokortti. Kunta toimittaa ennakonpidätyksen hoitopalkkion ja kustannusten korvauksen yhteismäärästä verokortin perusteella. Sairaanhoidomaksun ja päivärahamaksun sisältävä sairausvakuutusmaksu on laskettu mukaan verokortin pidätysprosenttiin. Perhehoitajan kulukorvauksen määrä vähennetään tulonhankkimiskuluna veroprosenttia laskettaessa. Lisäksi vähennyksenä otetaan huomioon korvauksesta pidätettävä eläkemaksu.

Jos perhehoitaja on merkitty ennakoperintärekisteriin, määrätään perhehoitajalle ennakovero hoitopalkkion ja maksettavien kulukorvausten yhteismäärästä. Vähennykset huomioidaan samoin kuin verokortin pidätysprosentin laskennassa.

Perhehoitajan on mahdollista hakea verotusta myös todellisten kulujen mukaan. Menettely edellyttää tarkkaa kirjanpitoa tosittineen ja siitä on hyvä neuvotella verottajan kanssa etukäteen. Perhehoidossa olevasta henkilöstä perhehoitajalle maksettava verovapaa sosiaalietuus (esim. vammaistuki) on myös perhehoitajan saamana verovapaa. Verovapailla sosiaalietuuksilla katetut kulut eivät ole perhehoitajan verotuksessa vähennyskelpoisia. (Lisätietoja: www.vero.fi)

7 PERHEHOITAJAN SIIAISJÄRJESTELYT

7.1 Perhehoitajan vapaapäivät ja niiden osalta maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset

Laki perhehoitolain muutoksen 13 §:n mukaan, jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, kunnan tai kuntayhtymän tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Lain 13 §:n mukaan myös perhehoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi.

Kempeleen kunnan perhehoitajille vapaata kertyy seuraavasti:

- ❖ Pitkäaikaisessa perhehoidossa vapaata muodostuu 3 vrk/kk, kokonaisina vuorokausina. Perusteena on perhehoidon ympärivuorokautinen sitovuus seitsemänä päivänä viikossa. Esimerkiksi kolmen (3) vapaapäivän pitäminen toteutuu torstaista klo 21.00 sunnuntaihin klo 21.00.
- ❖ Lyhytaikaisessa perhehoidossa vapaata kertyy 2vrk jokaista kuukautta kohden, jona hän on toiminut perhehoitajana vähintään 14 vrk. Eli jos perhehoitaja työskentelee ≥ 14 vrk per kalenterikuukausi, hänelle maksetaan yksi palkallinen vapaapäivä (=yksi lyhytaikaisen perhehoidon palkkio). Maksu tapahtuu ko. kuukauden hoitopalkkion maksun yhteydessä. Perhehoitaja ei ole oikeutettu lomaraahan, koska kyseessä ei ole työsuhde, vaan toimeksiantosuhde.

Perhehoitajan oikeus vapaaseen lasketaan kalenterivuositain. Vapaakausi alkaa 1.1. ja päättyy 31.12. Vapaita voi halutessaan kerätä maksimissaan 6 kuukauden ajalta ja pitää ne yhtäjaksoisesti. Vapaapäivät on kuitenkin pidettävä saman kalenterivuoden aikana, jonka aikana ne ovat muodostuneet. Perhehoitajalla on vastuu siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen. Perhehoitajan on sovittava perhehoidosta vastaavan palveluohjaajan kanssa hyvissä ajoin vapaiden toteuttamisesta.

Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi asiakas, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien osalta yhtä aikaa.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa voidaan sopia asiakkaiden hoitajaksot siten, että perhehoitaja voi pitää vapaansa ilman sijaisjärjestelyjä.

7.2 Sijaishoitaja

Kempeleen kunta voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä perhehoitajaksi soveltuvan henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitettulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan edun mukaiseksi (Perhehoitolaki 14§).

Sijaishoitaja ei ole työsuhhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään. Tämä tarkoittaa sitä, että myös sijaishoitajien tulee käydä kunnan järjestämä ennakkovalmennus. Sijaishoitajaa

koskevat lisäksi samat eläkelait ja tapaturmavakuutuslait kuin muitakin perhehoitajia. Sijaishoitajia rekrytoidaan ja koulutetaan samassa yhteydessä kuin muitakin perhehoitajia.

Perhehoitajan vapaan ajaksi suositellaan ensisijaisesti sijaisen järjestämistä perhekotiin. Sijaisena voi toimia Kempeleen kunnan hyväksymä luotettava henkilö perhehoitajan lähiverkostosta tai kunnassa toimiva valmennettu kiertävä perhehoitaja. Sijaishoitaja voidaan nimetä perhehoitajan toimeksiantosopimuksessa. Ellei sijaishoito järjesty perhehoitajan kodissa, sijaishoito pyritään järjestämään toisessa perhekodissa tai muussa pienessä kodinomaisessa hoitopaikassa.

Kunta tekee sijaishoitajan kanssa toimeksiantosopimuksen perhehoitajan sijaisuudesta, jossa sovi-
taan

- ❖ hoidettavat (ei sopimusta jokaisesta hoidettavasta erikseen)
- ❖ sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta
- ❖ tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta
- ❖ toimeksiantosopimuksen voimassaolosta sekä
- ❖ tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista

Mikäli sijaishoitaja ei tee perhehoitoa omassa kodissaan, kulukorvausta ei hänelle makseta. Sijais-
tettava perhehoitaja saa tällöin vapaiden ajan täyttä kulukorvausta, mutta mikäli perhehoito tapahtuu
sijaisen kotona, kulukorvaus maksetaan sijaishoitajalle. Hoitopalkkio ja kulukorvaus sijaishoitajalle
ovat lyhytaikaisen perhehoidon mukaiset.

8 PERHEHOITAJAN ELÄKETURVA JA VAKUUTUKSET

8.1 Eläketurva

Perhehoitajan eläketurva määräytyy aina peruseläketurvanmukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus
määräytyy hoitopalkkion mukaan. Perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaislaissa
(549/2003). Perhehoitaja voi lisätä eläketurvaansa vapaaehtoisella eläkevakuutuksella. Kunta ottaa
eläkevakuutuksen perhehoitajille, joiden kanssa kunta tekee toimeksiantosopimuksen.

Vanhuuseläke

Eläkeuudistus vuonna 2017

Vuonna 2017 voimaan tullut eläkeuudistus vaikuttaa muun muassa eläkeikään ja eläkkeen karttu-
miseen. Vanhuuseläkeiän alaraja nousee asteittain 63 vuodesta 65 vuoteen. Muutos koskee vuonna
1955 syntyneitä ja sitä nuorempia.

Eläkeiän yläraja on aina viisi (5) vuotta alarajaa ylempänä eli kun vanhuuseläkkeen alaikäraja on 65
vuotta, yläraja on 70 vuotta. Eläkettä karttuu 1,5 % vuodessa koko palkan osuudelta eli eläkkeen
perusteena olevasta palkasta ei enää vähennetä työntekijän työeläkevakuutusmaksua. Edellisestä
poiketen ikävälillä 53–62 vuotta eläkettä karttuu 1,7 % 31.12.2015 saakka. Jos henkilö jatkaa työn
tekoa alimman vanhuuseläkeiän saavuttamisen jälkeen eli ei ota eläkettä maksuun, korotetaan elä-
kettä 0,4 %:lla jokaista lykkäyskuukautta kohti (lykkäyskorotus). (Lisätietoja: www.keva.fi; [www.elä-
keuudistus.fi](http://www.elä-
keuudistus.fi))

Osa-aikaeläke

Eläkeuudistus vuonna 2017

Vuoden 2017 alussa osa-aikaeläke on poistunut ja tilalle on tullut osittainen varhennettu vanhuuseläke. Vanhuuseläkettä voi ottaa 61-vuotiaasta alkaen osittain maksuun joko puolet tai neljäsosan. Osittainen varhennettu vanhuuseläke pienentää lopullista eläkettä pysyvästi. Eläkkeen suuruuteen tulee 0,4 %:n suuruinen varhennusvähennys jokaista kuukautta kohti, jona eläkettä maksetaan ennen alimman vanhuuseläkeiän täyttymistä. Osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä voi tehdä tai olla tekemättä työtä. Eläkkeen rinnalla tehdystä työstä karttuu uutta eläkettä normaalisti eikä työn- teon ja tulon määrälle ole rajoituksia. Eläkkeelle siirtymisestä on perhehoitajan tiedotettava hyvissä ajoin Kempeleen kunnan perhehoidosta vastaavalle palveluohjaajalle. (Lisätietoa: www.keva.fi/elakkeet)

8.2 Vakuutus

Toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan on perhehoitolain 20 §:n mukaan vakuutettava perhehoitaja työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Perhehoidossa olevan asiakkaan aiheuttamiin vahinkoihin ei kunnalla ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa vahingonkorvausvastuuvakuutusta. Vahingonkorvaus on vahingontekijän ja vahingon kärsijän välinen asia. Vahingon sattuessa asiaa voidaan selvittää yhdessä perhehoitajan ja sijoittavan kunnan kanssa.

Kunta vakuuttaa myös toimeksiantosopimukseen nimetyn perhehoitajan sijaisen tehtävässä tapahtuman tapaturman varalta. Kunnalla ei ole lakisääteistä velvoitetta ottaa perhehoidossa oleville henkilöille vakuuksia. On suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen. Perhehoitajan tulee varmistaa, että vastuuvakuutus kattaa myös perheeseen pitkäaikaisesti sijoitetut perheenjäsenet.

”Työtapaturman lisäksi perhehoitaja on oikeutettu saamaan korvausta myös ammattitaudista. Tapaturmavakuutus kattaa kaikki sellaiset vammat ja sairaudet, joilla on selvä ja suora yhteys itse työn suorittamiseen: esim. perhehoitaja loukkaantuu hoitotyön yhteydessä vaikkapa nostotilanteessa. Lakia sovelletaan myös konkreettista työn/tehtävän suorittamista laajemmalle, vahinkoihin, jotka sattuvat työstä johtuvissa olosuhteissa esim. kauppamatkalla perhehoitajan hankkiessa perheelle ruokaa.”

Tapaturmavakuutuslain mukaiset korvaukset koskevat:

- ❖ sairaanhoitoa: lääkärin antama tai määräämä hoito, lääke-, proteesi- ja apuvälinekulut sekä erityisessä laitoksessa annettava pysyvä hoito
- ❖ päivärahaa
- ❖ tapaturmaeläkettä
- ❖ haittarahaa
- ❖ erilaisia lisiä, esim. haittalisää
- ❖ ansionmenetykskorvausta
- ❖ perhe-eläkettä
- ❖ hautausapua.

Perhehoitajan omassa vapaa-ajan vietossa tapahtuvat vahingot eivät kuulu sijoittavan kunnan ottaman tapaturmavakuutuksen piiriin. Vapaa-ajan vakuutusturva on perhehoitajan omalla vastuulla. Perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamiin vahinkoihin ei sijoittavalla kunnalla ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa vakuutusta. Vahingonkorvausvastuuta selvitetessä tarkastellaan perhehoitoon sijoitetun henkilön vastuuta aiheuttamastaan vahingosta, perhehoitajan vastuuta ja valvontavelvollisuutta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamasta vahingosta sekä sijoittavan kunnan vastuuta perhehoidon järjestäjänä. Jos jatkuvassa perhehoidossa oleva henkilö jatkuvasti aiheuttaa perhehoitajan omaisuudelle vahinkoa, sitä ei lähtökohtaisesti korvata perheen kotivakuutuksesta, vaan ollaan yhteydessä perhehoidosta vastaavaan palveluohjaajaan.

Vahingonkorvauslaki (412/1974) on yleislaki, jonka perusteella korvausvastuu toiselle aiheutetusta vahingosta määräytyy. Korvausvastuu syntyy, kun vahinko on aiheutettu tahallaan tai huolimattomalla menettelyllä (tuottamusvastuu). Korvausvastuun syntyminen edellyttää, että henkilö on täydessä ymmärryksessä ja mieltää tekonsa seuraukset.

Perhehoitajan tapaturmavakuutuksesta säädetään Työtapaturma- ja ammattitautilaissa 459/2015. On suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen. Perhehoidossa olevan henkilön perhekodissa oleva omaisuus sisältyy lähtökohtaisesti perhehoitajan koti-irtaimiston vakuutukseen. Edellytyksenä on, että kyseessä on jatkuva perhehoito. Perhehoitajan on hyvä vakuutus sopimusta tehdessään selvittää vakuutuksen ehdot mahdollisimman tarkasti omasta vakuutusyhtiöstään. Esimerkiksi kotivakuutuksen osalta on hyvä selvittää, tuleeko kaikki perheenjäsenet luetella vakuutus sopimuksessa.

9 PERHEHOITAJAN TUKI

Perhehoitajan riittävä emotionaalinen ja ammatillinen tukeminen varmistavat perhehoidon laatua ja pysyvyyttä. Perhehoitajan tukeminen ja hoidon valvonnan järjestäminen takaavat laadukkaan hoidon vanhukselle. Kempeleen kunta vastaa perhehoidon tuesta. Kempeleen kunta vastaa perhehoitajalle annettavasta tarvittavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä perhehoitajaksi aikovalle henkilölle annettavasta ennakkovalmennuksesta.

Perhehoitolain 15§:n mukaan perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Vastuutyöntekijän ensisijainen ja tärkein tehtävä on vastata perhehoitajan tuesta. Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää. Vastuutyöntekijänä toimii se Kempeleen kunnan tehostetusta palveluasumisesta vastaava palveluohjaaja, joka vastaa sijoitetun henkilön palvelukokonaisuudesta.

Perhehoitaja saa työhönsä tukea kunnan nimetyltä vanhusten perhehoidon yhteyshenkilöltä sekä tarvittaessa muilta työntekijöiltä, esimerkiksi kotisairaanhoidajalta (hoidettavan terveydentilaan liittyvät asiat).

9.1 Perhehoitajan täydennyskoulutus ja työnohjaus

Perhehoitajille järjestetään yksilö- ja perhekohtaista tai ryhmätyönohjausta sekä täydennyskoulutusta hoitotyön, perhehoitajan jaksamisen ja hänen perheensä voimavarojen tukemiseksi vuosittain. Matkakulut korvataan edullisimman julkisen kulkuneuvon taksan mukaan.

9.2 Vertaisryhmätoiminta ja virkistys

Vertaisryhmätoimintaa järjestetään perhehoitajien aloitettua toimintansa. Jatkossa toiminta voi olla myös itseohjautuvaa ja perhehoitajilla voi olla myös valtakunnallisia tapaamisia.

9.3 Yhteistyö

Perhehoitaja tekee yhteistyötä perhehoidossa olevan henkilön lähiomaisen, perhehoidon vastuutyöntekijän ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Perhehoitajan tulee mahdollisuuksien mukaan tukea ja mahdollistaa sijoitetun ja omaisen välistä tiivistä yhteydenpitoa ja kanssakäymistä perhehoidossa olevan läheisiin ystäviin ja sukulaisiin. Perhehoitajan tulee pitää perhehoidon vastuutyöntekijää ajan tasalla hoidettavien tilanteesta.

Perhehoitaja veloitetaan ilmoittamaa hyvissä ajoin perhehoidon vastuutyöntekijälle:

1. perhehoidon keskeytyksistä
2. omassa elämäntilanteessa tapahtuneista muutoksista, sairastumisesta ja muut esteet tehtävän hoitamiseksi
3. perhesuhteiden muutokset
4. suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt
5. sattuneet tapaturmat, väkivallanteot ja pakkotoimenpiteet ilmoitetaan aina kirjallisesti
6. muut mahdolliset tärkeät perhehoitotyöhön vaikuttavat asiat

9.4 Hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Perhehoitajalle on tarvittaessa järjestettävä terveystarkastus toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla. Päätoimiselle perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen vuosittain. Perhehoidon vastuutyöntekijä huolehtii hyvinvointitarkastusten toteuttamisesta yhteistyössä kunnan terveystarkastuspalveluiden henkilöstön kanssa. (Laki perhehoitolain muutoksesta 510/2016, 15§a). Päätoimisella perhehoitajalla tarkoitetaan perhehoitajaa, joka ei ole perhehoitoperheen ulkopuolella ansiotyössä eikä näin ollen myöskään työterveyshuollon piirissä. Muille toimeksiantosuhteille perhehoitajille mahdollisuus tulee järjestää tarvittaessa.

10 PERHEHOIDON VALVONTA

10.1 Perhehoidon ohjaus- ja valvontakäynnit

Perhehoidon järjestämisestä vastaava kunta / kuntayhtymä valvoo toimeksiantosuhteista perhehoitoa. Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta ei koske toimeksiantosuhteista perhehoitoa vaan

se rinnastetaan julkisen sektorin itsensä tuottamiin sosiaalipalveluihin. Perhehoitajalle annettava tuki ja valvonta ovat lähellä toisiaan. Onnistuneen valvonnan perusta on se, että kunnan vastuutyöntekijä tietää, miten perhehoitaja ja perhekoti voivat. Ohjaus- ja valvontakäynti perhehoitajan kotiin tehdään vähintään kerran vuodessa. Lisäksi asiakkaan omatyöntekijä/palveluohjaaja pitää tiivistä yhteyttä ja tekee tarvittavia käyntejä asiakkaan luokse ja perhekotiin.

Sekä sijoittajakunnan että sijoituskunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. (Perhehoitolaki 22§).

Mikäli perhekoti tai siinä annettu hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, Kempeleen kunnan ikääntyneiden hoiva ja huolenpidon on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, on Kempeleen kunnan ikääntyneiden hoiva ja huolenpidon tällöin huolehdittava siitä, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Valvonnassa noudatetaan soveltuvin osin Valviran valvontaohjelmia. Asiakaspalautteen perusteella tarkastuskäyntejä voidaan järjestää tarpeen mukaan.

10.2 Kriisi- ja väkivaltilanteet

Rajoittamis – ja väkivaltilanteiden riskit asiakkaan kohdalta on ennakoitava. Samalla voidaan yhdessä määritellä toimintakäytännöt arkeen. Mikäli asiakas katoaa perhehoidossa ollessaan, tulee perhehoitajien tehdä lähietsintä. Ellei kadonnut sen tuloksena löydy on katoamisesta ilmoitettava poliisille ja perhehoidon vastaavalle. Kriisitilanteissa otetaan yhteyttä 112 (kuten poliisi, ambulanssi, sosiaalipäivystys) ja sen jälkeen ilmoitus perhehoidosta vastaavalle palveluohjaajalle. Perhehoitajan on tehtävä kriisi- ja väkivaltilanteista aina kirjallinen ilmoitus perhehoidosta vastaavalle palveluohjaajalle.

11 EDUNVALVONTA

Pääperiaatteena on, että asiakkaan varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti asiakkaalle itselleen, hänen omaisilleen tai edunvalvojalle. Jos asiakkaalla on edunvalvoja tai omainen hoitaa hänen raha-asioitaan, tulee perhehoitajan neuvotella ja sopia asiakkaan varojen käytöstä heidän sekä perhehoidosta vastaavan palveluohjaajan kanssa.

Asiakkaan itsemääräämisoikeutta tulee noudattaa myös varojen käytössä. Perhehoidossa olevan henkilön käyttövarat tulee käyttää ensisijaisesti hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa ottaen huomioon henkilön elämisen laatua ja elämänpiiriä rikastuttavat ratkaisut.

Omaisuusluettelo tehdään hoidon alkaessa kahtena kappaleena.

12 SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS

Perhehoitajaa sitoo vaitiolovelvollisuus. Se tarkoittaa sitä, että perhehoidossa olevaa asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille myöskään siltä osin kuin ne koskevat muita, kun asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi eikä toisen vahingoksi. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000).

Perhehoitajalla on oikeus saada perhehoidon onnistumisen kannalta välttämättömät oleelliset tiedot perhehoitoon sijoitettavan elämän tilanteesta, historiasta ja terveydentilasta (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000). Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. **Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä sijoittavaan kuntaan arkistointiohjeen mukaisesti.**

Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus jatkuu hoitosuhteen päättymisen jälkeenkin. Perhehoidossa salassapito- ja vaitiolovelvollisuus koskevat myös hoitajan perheenjäseniä. Salassa pidettävistä tiedoista voi sivullisille antaa tietoa toimivaltaisen asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella (edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja).

12.1 Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto

Sosiaalihuollon asiakaslain 15 §:ssä on säädetty vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta. Pykälän mukaan sosiaalihuollon järjestäjä, tuottaja tai niiden palveluksessa oleva taikka sosiaalihuollon luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa eikä muutakaan sosiaalihuollon tehtävissä toimiessaan tietoonsa saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta sosiaalihuollon järjestäjän tai tuottajan palveluksessa tai tehtävän hoitaminen niiden lukuun on päättynyt.

Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto koskevat myös henkilöä, joka harjoittelijana tai muutoin toimii sosiaalihuollon järjestäjän tai tuottajan toimeksiannosta tai sen lukuun taikka joka on saanut salassa pidettäviä tietoja lain tai lain nojalla annetun luvan nojalla. Myöskään asiakas, hänen edustajansa tai avustajansa ei saa ilmaista sivullisille asiakkuuden perusteella saatuja salassa pidettyjä tietoja, jotka koskevat muita kuin asiakasta itseään. Edellä tarkoitettut henkilöt eivät saa käyttää salassa pidettyjä tietoja omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Asiakas, hänen edustajansa tai avustajansa saa kuitenkin käyttää muitakin kuin häntä itseään koskevia tietoja esimerkiksi tuomioistuimen prosessissa, kun kysymys on sen oikeuden, edun tai velvollisuuden hoitamisesta koskevasta asiasta, johon asiakkaan tiedonsaantioikeus on perustunut.

12.2 Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus

Perhehoitajan on perhehoitolain 12 §:n perusteella ilmoitettava perhehoidossa tapahtuneista muutoksista siihen kuntaan, joka on sijoittanut hoidettavan sekä kuntaan, jossa perhekoti sijaitsee.

Perhehoitajalla on velvollisuus ilmoittaa omissa tai hänelle sijoitetun asiakkaan olosuhteissa tapahtuneista muutoksista muun muassa:

- aikomuksesta ottaa uusia asiakkaita
- perhesuhteiden muutoksista
- suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt vuoden alussa tai viimeistään kahta (2) kuukautta aiemmin
- ulkomaan matkasta perhehoidossa olevan asiakkaan kanssa
- sairauslomasta
- sattuneesta tapaturmasta tai väkivallanteosta tai muusta poikkeavasta tilanteesta

Olosuhteiden muutosta koskevan ilmoituksen viivästyminen johtaa perhehoitajalle liikaa maksetun palkkion takaisinperintään.

13 HOIDETTAVAN KUOLEMA PERHEHOITOKODISSA

Perhehoitaja ilmoittaa asiakkaan kuoleman epäilystä soittamalla hälytyskeskukseen (112). Ohjeistuksena käytetään Kempeleen terveyskeskuksen ohjetta ”kotikuolema”. Perhehoitokotiin paikalle saapuvat ambulanssihenkilökunta ja poliisipartio suorittavat vaadittavat järjestelyt. Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta omaisille ja sijoittavaan kuntaan. Perhehoidon vastuutyöntekijä järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen.

14 ASIAKIRJOJEN SÄILYTTÄMINEN

Perhehoitaja sitoutuu noudattamaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa säädettyä salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta. Salassa pidettävää asiakirjaa, sen kopiota tai tulostetta siitä, ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi. Perhehoitaja sitoutuu säilyttämään perhehoidettavaa koskevat asiakirjat asiakaskohtaisissa kansioissa perhekodissa, lukitussa kaapissa. Perhehoidon päättyessä hoidettavaa koskevat asiakirjat palautetaan Kempeleen kuntaan Ikääntyneiden hoiva ja huolenpitoon kotihoidon johtajalle.

15 VALITUS- JA VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET

Kempeleen kunnalla on nimetty sosiaali- ja potilasasiamies. Häneen on syytä olla yhteydessä ollessaan tyytymätön saamaansa palveluun tai kohteluun. Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus tehdä muistutus, mikäli hän kokee saaneensa huonoa kohtelua tai palvelua. Asiamies avustaa muistutuksen teossa. Sosiaali- ja potilasasiamies seuraa asiakkaiden ja potilaiden oikeuksien ja aseman kehitystä. Tarvittaessa aluehallintovirastosta voi tiedustella muista vaikutusmahdollisuuksista.

16 TOIMINTAOHJEEN VOIMAANTULO

Tämä toimintaohje tulee voimaan 1.6.2019. Toimintaohje on voimassa toistaiseksi.